

Halduskohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus (kohtumenetluse avalikkus)

§ 1. Halduskohtumenetluse seadustiku muutmine

Halduskohtumenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 89 lõike 2 neljas lause tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 127 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Kohtuistungi toimumise aeg avalikustatakse Riigi Teatajas viivitamata pärast selle määramist, märkides haldusasja numbri, menetlusosaliste nimed ja haldusasja üldise kirjelduse. Füüsilisest isikust menetlusosalise nimi asendatakse tähemärkidega. Kinnise istungi kohta avalikustatakse üksnes selle toimumise aeg, haldusasja number ja mäрге, et kohtuistung on kinnine. Kohtuistungi toimumise aeg eemaldatakse Riigi Teatajast seitsme päeva möödumisel kohtuistungi toimumisest.“;

3) paragrahvi 173 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja selle muutmine avalikustatakse Riigi Teatajas viivitamata pärast aja kindlaksmääramist, märkides haldusasja numbri, menetlusosaliste nimed ja vaidluse eseme üldise kirjelduse. Füüsilisest isikust menetlusosalise nimi asendatakse tähemärkidega. Kinnises menetluses tehtud otsuse kohta avalikustatakse üksnes otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja selle muutmine, haldusasja number ning mäрге, et menetlus on kinnine. Otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg eemaldatakse Riigi Teatajast 30 päeva möödumisel otsuse avalikult teatavaks tegemisest.“;

4) paragrahvis 175 asendatakse sõna „avaldamine“ sõnaga „avalikustamine“ vastavas käändes ja sõna „avaldama“ sõnaga „avalikustama“ vastavas vormis;

5) paragrahvi 175 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kohtuotsus avalikustatakse Riigi Teatajas. See ei mõjuta otsuse jõustumist. Jõustumata kohtuotsus avalikustatakse koos märkega, et avalikustatud on jõustumise ootel kohtuotsus.“;

6) paragrahvi 175 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks;

7) paragrahvi 175 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kohus asendab füüsilisest isikust menetlusosalise ja tunnistaja ning tema füüsilisest isikust seadusliku esindaja nime tähemärkidega ning ei avalikusta nende isikukoodi, sünniaega, aadressi ega muid andmeid, mis võimaldavad isiku otseselt või kaudselt tuvastada.“;

8) paragrahvi 175 täiendatakse lõigetega 3¹ ja 3² järgmises sõnastuses:

„(3¹) Füüsilisest isikust menetlusosalise taotlusel avalikustab kohus Riigi Teatajas avalikustatavas kohtuotsuses tema nime ja muud isikuandmed. Kohus ei rahulda taotlust juhul, kui menetlusosalise andmetega otsuse avalikustamine võib oluliselt kahjustada teise isiku eraelu puutumatust.

(3²) Juriidilisest isikust menetlusosalise põhistatud taotluse alusel või omal algatusel asendab kohus kohtuotsuses juriidilise isiku nime tähemärkidega ning ei avalikusta tema registrikoodi, aadressi ega muid andmeid, mis võimaldavad teda üheselt tuvastada. Riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse, avalik-õigusliku juriidilise isiku või muu avaliku võimu kandja andmeid kohtulahendis ei varjata.“;

9) paragrahvi 175 lõikes 4 asendatakse sõna „delikaatseid“ sõnaga „eriliiki“ ja sõna „andmesubjekti“ sõnadega „füüsilise isiku“;

10) paragrahvi 175 lõike 6 esimeses lauses asendatakse tekstiosa „2–5“ tekstiosaga „3¹–5“ ja teises lauses sõna „andmesubjekti“ sõnadega „huvitatud isiku“;

11) paragrahvi 179 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Määrus, millega kaebus tagastatakse või jäetakse läbi vaatamata või lõpetatakse menetlus, avalikustatakse Riigi Teatajas vastavalt käesoleva seadustiku §-le 175. Kompromissi kinnitamise määrust ei avalikustata Riigi Teatajas.“;

12) paragrahvi 219 lõige 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(9) Riigikohtu veebilehel avalikustatakse viivitamata kassatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotluse lahendamise tulemus, märkides haldusasja numbri, menetlusosaliste nimed ja kaebuse üldise kirjelduse. Füüsilisest isikust menetlusosalise nimi asendatakse tähemärkidega. Kinnises menetluses esitatud kaebuse menetlusse võtmise taotluse lahendamise kohta tehakse veebilehel teatavaks üksnes taotluse lahendamise tulemus ja haldusasja number koos viitega kinnisele menetlusele. Veebilehel ei avalikustata menetlusse võtmisest keeldumist põhjusel, et kaebus ei vastanud seaduses sätestatud nõuetele ja seetõttu tagastati. Kaebuse menetlusse võtmise taotluse lahendamise andmed eemaldatakse veebilehelt 30 päeva möödumisel taotluse lahendamise avalikustamisest.“;

13) paragrahvi 265 lõikes 4 asendatakse tekstiosa „avaldatakse arvutivõrgus“ tekstiosaga „avalikustatakse Riigi Teatajas“;

14) paragrahv 292² tunnistatakse kehtetuks.

§ 2. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine

Kriminaalmenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 11 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Õigusemõistmise huvides võib kohus otsustada kohtuistungile ülekandmise veebilehel.“;

2) paragrahvi 12 täiendatakse lõikega 4³ järgmises sõnastuses:

„(4³) Käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ nimetatud kohustuse kohta tehtud määruse peale võib saladuse hoidmiseks kohustatud isik esitada määruskaebuse.“;

3) paragrahvi 13 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Veebilehel toimuvat kohtuistungit ülekannet võib salvestada, pildistada või järelvaadata vaid kohtu loal.“;

4) seadustiku 5. peatüki 1. jagu täiendatakse §-ga 160⁵ järgmises sõnastuses:

„§ 160⁵. Menetlusvälise isiku tutvumine kohtutoimikuga

(1) Menetlusväline isik, kellel on selleks õigustatud huvi, võib asja arutanud maakohtu loal pärast kohtumenetluse lõppemist tutvuda kohtutoimikuga. Kohus võib taotlejalt nõuda õigustatud huvi tõendamist.

(2) Kui toimikus olev menetlusdokument või muu teave sisaldab andmeid, mille kohta on seadusega ette nähtud juurdepääsupiirang, võimaldatakse menetlusvälisel isikul dokumendiga tutvuda osas, milles see ei sisalda piiratud juurdepääsuga teavet, või kujul, milles tal ei ole võimalik sellise teabega tutvuda.

(3) Kohtutoimikuga tutvumisest keeldumine otsustatakse määrusega. Määruse peale võib esitada määruskaebuse.“;

5) paragrahvi 169¹ pealkirjas asendatakse sõna „avaldamine“ sõnaga „avalikustamine“ ning paragrahvi tekstis asendatakse sõna „avaldatakse“ sõnaga „avalikustatakse“, sõnad „kohtu veebilehel“ sõnadega „Riigi Teatajas“ ja sõna „veebilehelt“ sõnadega „Riigi Teatajast“;

6) paragrahvi 315¹ pealkirjas ja lõikes 1 asendatakse sõna „avaldamine“ sõnaga „avalikustamine“ vastavas käändes, sõnad „kohtu veebilehel“ sõnadega „Riigi Teatajas“ ja sõna „veebilehelt“ sõnadega „Riigi Teatajast“;

7) paragrahvi 349 lõikes 5 asendatakse sõna „avaldamisest“ sõnaga „avalikustamisest“ ja sõna „avaldama“ sõnaga „avalikustama“ vastavas vormis;

8) paragrahvi 360 lõikes 4 asendatakse sõna „avaldatakse“ sõnaga „avalikustatakse“;

9) paragrahvi 408¹ pealkirjast jäetakse välja sõna „Jõustunud“;

10) paragrahvi 408¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kohtuotsus ja kohtumäärus, millega menetlus lõpetatakse, avalikustatakse Riigi Teatajas, välja arvatud juhul, kui kriminaalasjas, milles kohtumäärus tehti, jätkub kohtueelne menetlus. Jõustumata kohtulahend avalikustatakse koos märkega, et avalikustatud on jõustumise ootel kohtulahend.“;

11) paragrahvi 408¹ täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kriminaalasja läbivaatamisel Riigikohtus tehtud kohtuotsus või -määrus, mis lõpetab kassatsiooni-, teistmis- või määruskaebemenetluse, avalikustatakse Riigi Teatajas kohtueelse menetluse jätkumisest olenemata, välja arvatud osas, milles see Riigikohtu hinnangul kahjustaks ülemäära kohtueelset menetlust.“;

12) paragrahvi 408¹ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Avalikustatud kohtulahendis avalikustatakse süüdistatava nimi, registrikood või isikukood, isikukoodi puudumisel sünniaeg. Alaealise süüdistatava nimi ja isikukood või sünniaeg asendatakse tähemärkidega, välja arvatud juhul, kui avalikustatav kohtulahend on vähemalt kolmas, milles alaealine on kuriteos süüdi tunnistatud. Teiste isikute nimed ja muud isikuandmed asendab kohus tähemärkidega. Kohtulahendis ei avalikustata isiku elukohta. Riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse, avalik-õigusliku juriidilise isiku või muu avaliku võimu kandja andmeid kohtulahendis ei varjata.“;

13) paragrahvi 408¹ täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Õigeksmõistetu taotlusel asendatakse avalikustatavas kohtuotsuses õigeksmõistetu nimi tähemärkidega ning ei avalikustata tema isikukoodi, sünniaega, registrikoodi, aadressi ega muid andmeid, mis võimaldavad isiku otseselt või kaudselt tuvastada.“;

14) paragrahvi 408¹ lõikes 3 asendatakse sõnad „initsiaalide või tähemärgiga“ sõnaga „tähemärkidega“;

15) paragrahvi 426 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel tehtud määrus avalikustatakse pärast selle tegemist Riigi Teatajas käesoleva seadustiku §-s 408¹ sätestatud korras.“.

§ 3. Riigi Teataja seaduse muutmise

Riigi Teataja seadust täiendatakse §-ga 2¹ järgmises sõnastuses:

„§ 2¹. Kohtuteabe avalikustamine

Riigi Teatajas tehakse kättesaadavaks kohtute avalikustatud kohtuotsuste avalikult teatavaks tegemise ajad, kohtulahendid ja kohtuistungite toimumise andmed kohtumenetluse seadustikes sätestatud korras ning kohtulahendite kokkuvõtted.“.

§ 4. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise

1) paragrahvi 42 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Õigusemõistmise huvides võib kohus otsustada kohtuistungi ülekandmise veebilehel.“;

2) paragrahvi 59 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Menetlusväline isik, kellel on selleks õigustatud huvi, võib tutvuda toimikuga ja saada menetlusdokumendi ära kirja kohtu loal ka poolte nõusolekuta, kui tema huvi toimikuga tutvumiseks ja menetlusdokumendist ära kirja saamiseks on kaalukam kui poolte või kolmanda isiku huvi teabe kaitsmiseks. Kohus võib taotlejalt nõuda õigustatud huvi põhendamist.“.

Toimikuga tutvumise ja menetlusdokumendist ära kirja saamise taotluse kohta küsib kohus poolte ja kolmandate isikute seisukohta.“;

3) paragrahvi 59 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Kui toimikus olev menetlusdokument või muu teave sisaldab andmeid, mille kohta on seadusega ette nähtud juurdepääsupiirang, võimaldatakse menetlusvälisel isikul dokumendiga tutvuda osas, milles see ei sisalda piiratud juurdepääsuga teavet, või kujul, milles tal ei ole võimalik sellise teabega tutvuda.“;

4) paragrahvi 59 lõike 5² esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kui kohus ei määra teisiti, hoitakse riigisaladust ja salastatud välisteavet asja menetlevas kohtus toimikust eraldi ümbrikus või kõites riigisaladuse ja salastatud välisteabe ning salastatud teabekandja töötlemisele esitatavate nõuete kohaselt.“;

5) paragrahvi 343 pealkirjas asendatakse sõnad „avaldamine kohtu veebilehel“ sõnadega „avalikustamine Riigi Teatajas“;

6) paragrahvi 343 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kohtuistung toimumise aeg avalikustatakse Riigi Teatajas, märkides tsiviilasja numbrit, menetlusosaliste nimed ja tsiviilasja üldise kirjelduse. Füüsilisest isikust menetlusosalise nimi asendatakse tähemärkidega. Kinnise kohtuistung kohta avalikustatakse üksnes toimumise aeg, tsiviilasja number ja märged, et kohtuistung on kinnine. Kohtuistung toimumise aeg eemaldatakse Riigi Teatajast seitsme päeva möödumisel kohtuistung toimumisest.“;

7) paragrahvi 452 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja selle muutmine avalikustatakse Riigi Teatajas viivitamata pärast aja kindlaksmääramist, märkides tsiviilasja numbrit, menetlusosaliste nimed ja tsiviilasja üldise kirjelduse. Füüsilisest isikust menetlusosalise nimi asendatakse tähemärkidega. Kinnises menetluses tehtud otsuse kohta avalikustatakse üksnes otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja selle muutmine, tsiviilasja number ning märged, et menetlus on kinnine. Otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg eemaldatakse Riigi Teatajast 30 päeva möödumisel otsuse avalikult teatavaks tegemisest.“;

8) paragrahvi 462 pealkirjast jäetakse välja sõna „Jõustunud“;

9) paragrahvi 462 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kohtuotsus avalikustatakse Riigi Teatajas. See ei mõjuta otsuse jõustumist. Jõustumata kohtuotsus avalikustatakse koos märkega, et avalikustatud on jõustumise ootel kohtuotsus.“;

10) paragrahvi 462 täiendatakse lõigetega 1¹ ja 1² järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kohus asendab füüsilisest isikust menetlusosalise ja tunnistaja ning tema füüsilisest isikust seadusliku esindaja nime tähemärkidega ning ei avalikusta nende isikukoodi, sünniaega, aadressi ega muid andmeid, mis võimaldavad isiku otseselt või kaudselt tuvastada.“;

(1²) Füüsilisest isikust menetlusosalise taotlusel avalikustab kohus arvutivõrgus avalikustatavas kohtuotsuses tema nime ja muud isikuandmed. Kohus ei rahulda taotlust juhul, kui

menetlusosalise andmetega otsuse avalikustamine võib oluliselt kahjustada teise isiku eraelu puutumatus.“;

11) paragrahvi 462 lõike 2 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Juriidilisest isikust menetlusosalise põhistatud taotluse alusel või kohtu omal algatusel asendab kohus kohtuotsuses juriidilise isiku nime tähemärkidega ning ei avalikusta tema registrikoodi, aadressi ega muid andmeid, mis võimaldavad teda üheselt tuvastada.“;

12) paragrahvi 462 lõike 3 esimeses lauses asendatakse sõna „andmesubjekti“ sõnadega „füüsilisest isikust menetlusosalise“ ja arv „2“ arvuga „1“¹“;

13) paragrahvi 462 lõikest 4 jäetakse välja sõna „jõustunud“;

14) paragrahvi 466 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Määrus, millega menetlus lõpetatakse või hagi jäetakse läbi vaatamata, avalikustatakse Riigi Teatajas käesoleva seadustiku §-s 462 sätestatud korras. Käesoleva seadustiku § 430 lõikes 1 nimetatud kompromissi kinnitamise määrust Riigi Teatajas ei avalikustata.“;

15) paragrahvi 479 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Hagita asjas tehakse määrus avalikult teatavaks üksnes seaduses ettenähtud juhul. Avalikult teatavaks tehtavad määrused avalikustatakse Riigi Teatajas käesoleva seadustiku §-s 462 sätestatud korras. Ringkonnakohtu ja Riigikohtu hagita menetlust lõpetavad määrused ja neis asjus tehtud maakohtu määrused avalikustatakse Riigi Teatajas ka juhul, kui neid ei tehta avalikult teatavaks.“;

16) seadustikku täiendatakse §-ga 617¹ järgmises sõnastuses:

„§ 617¹. Määruse avalikustamine

Kohtu määrus avalduse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta avalikustatakse Riigi Teatajas käesoleva seadustiku §-s 462 sätestatud korras.“;

17) seadustiku 61¹. peatükki täiendatakse §-ga 618⁷ järgmises sõnastuses:

„§ 618⁷. Määruse avalikustamine

Kohtu määrus avalduse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta avalikustatakse Riigi Teatajas käesoleva seadustiku §-s 462 sätestatud korras.“;

18) paragrahvi 679 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Riigikohtu veebilehel avalikustatakse viivitamata kassatsioonkaebuse menetluse võtmise taotluse lahendamise tulemus, märkides tsiviilasja numbri, menetlusosaliste nimed ja hagi eseme üldise kirjelduse. Füüsilisest isikust menetlusosalise nimi asendatakse tähemärkidega. Kinnises menetluses esitatud kaebuse menetluse võtmise taotluse lahendamise kohta tehakse veebilehel teatavaks üksnes taotluse lahendamise tulemus ja tsiviilasja number koos viitega kinnisele menetlusele. Veebilehel ei avalikustata menetluse võtmisest keeldumist põhjusel, et kaebus ei vastanud seaduses sätestatud nõuetele ja seetõttu tagastati. Kaebuse menetluse

võtmise taotluse lahendamise andmed eemaldatakse veebilehelt 30 päeva möödumisel taotluse lahendamise avalikustamisest.“;

19) paragrahvi 694 pealkirjas asendatakse sõna „avaldamine“ sõnaga „avalikustamine“ ja lõikes 1 asendatakse sõna „avaldatakse“ sõnaga „avalikustatakse“.

§ 5. Väärteomenetluse seadustiku muutmine

Väärteomenetluse seadustiku § 50² lõiget 3 täiendatakse pärast tekstiosa „lõigetes 5, 6 ja 7“ tekstiosaga „ning §-s 160⁵“.

§ 6. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2024. aasta 1. septembril.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn „...“ ... 2024. a
Algatab Vabariigi Valitsus

„...“ 2023. a